

Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΜΑΣ

[Δημοσιεύοιμε τὸ ὑπόμνημα πὸν ὑπέβαλε ὁ Σύνδεσμος μαζί μὲ τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιον καὶ τὸ Σύλλογον γυναικῶν ἐπιστημόνων στὴ Κυβέρνηση. Τὸ ὑπόμνημα αὐτὸ ἔχει συνταχθῆ ἀπὸ τὴ δικηγόρον Ἀδα Ἐλένη Καρούδη πὸν ἔχει μελετήσῃ βαθειὰ τὸ ζήτημα καὶ ἔχει δημοσιεύσει καὶ ἄλλες μελέτες πάνω σ' αὐτό].

«Παγκόσμιος νομοθετικὴ κίνησις περὶ τὴν ἰθαγένειαν.—Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Πολέμου καὶ ἐφεξῆς τὰ δημογραφικὰ ζητήματα ἡσχέλησαν καὶ ἐξακολουθοῦν ἀπασχολοῦντα ὅλα τὰ Κράτη ἀμφοτέρων τῶν Κόσμων, τὰ ὁποῖα προβαίνουν εἰς σύντονον νομοθετικὴν ρύθμισιν εἴτε θεσπίζοντα νέους νόμους περὶ ἰθαγένειας, εἴτε ἀνακαινίζοντα ἀπὸ θάθρων τοὺς ἤδη ὑπάρχοντας.

Τοῦτο κατέστη μία τῶν πρωτίστων ἐθνικῶν ἀναγκῶν, διότι τὰ ἀδρανίζοντα σχετικῶς κράτη κινδυνεύουν νὰ παραγκωνισθοῦν δημογραφικῶς ἀπὸ τὰ προνομιούχτα συντελεστικῶς διὰ τοῦ νόμου των.

Ἰθαγένεια jure soli καὶ jures sanguinis.—Οἱ παλαιότεροι νόμοι ἔδιδον τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν j. sanguinis ἰθαγένειαν (Ἕλληνας ὁ ἐξ Ἕλληνας πατρός), ἀλλὰ τὰ πορίσματα τῆς νεωτέρας Ἐπιστήμης τῶν συγκρούσεων τῶν νόμων καὶ τῆς Δημογραφίας κατέδειξαν τὸ ἐσφαλμένον τῆς προτιμήσεως.

Ἡδὴ αἱ νεώτεροι νομοθεσίαι δίδουν τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν jure soli ἰθαγένειαν, τὴν πραγματικωτέρας, ἀμεσωτέρας καὶ συντελεστικωτέρας ἐπιτεύξεως (γὰλλος ὁ ἐν Γαλλίᾳ γεννηθεὶς. Ἄμεσος ἢ ὑποστηρίξις τῶν γαλλικῶν δημογραφικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ τοῦ ἐξ Ἕλληνας πατρὸς ἐν Γαλλίᾳ γεννηθέντος, ἐφ' οὗ σκιάδῃ ὅπως τὰ δημογραφικὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους).

Τὴν ὑπεροχὴν δὴ αὐτὴν τὴν δίδουν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐκ παραλλήλου προστασίαν τῆς jure sanguinis ἰθαγένειας, διὰ τῆς ὅχι μόνον ἐν τῷ Τόπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐξω τῶν ἑαφικῶν ὄριων τῶν διατηρήσεως δικαιωμάτων ὑπηκοότητος ἐπὶ τῶν ἡμεδαπῶν των (γαλλικὴ συελχθεῖσα ἀλλοδαπὸν παραμένει γαλλικὴ).

Ἡ γυνὴ σπουδαῖος δημογραφικὸς παράγων.—Οἱ παλαιότεροι νόμοι παριδόντες, τὴν ἀποψιν τῆς δημογραφίας ἤτο φυσικὸν νὰ παρίδουν καὶ τὸν σπουδαῖον τοῦτον δημογραφικὸν παράγοντα.

Εἰς σημεῖον μάλιστα ὥστε τὸν π ρ ο σ φ έ ρ ο υ ν διὰ ρητῆς διατάξεώς των εἰς τὴν Ἑνὴν, ἢ ὁποῖα πολιτικῶς τὸν ἀποκρούει.

(Ἡ συζευχθεῖσα ἀλλοδαπὸν ἑλληνίς γίνεσθαι ἀλλοδαπὴ. Ἡ συζευχθεῖσα δὴ ἀμερικανὸν ἀπέμεινε ἀπατρις).

Οἱ παλαιότεροι νόμοι, δηλονότι, κατὰ στοιχειώδη δημογραφικὴν ἀνορθογραφίαν προνοοῦν διὰ τὰ δημογραφικὰ συμφέροντα ξένων Κρατῶν εἰς θάρος τῶν δικίων των.

Ἡ γυνὴ ὡς ἄτομον, σύζυγος καὶ μήτηρ εἶναι σπουδαῖος δημογραφικὸς παράγων. Εἶναι ἐπιβεβλημένον εἰς κάθε Κράτος νὰ διατηρῆ τὰ ἐπ' αὐτῶν δικαιώματά του ὑπηκοότητος.

Αἱ σύγχρονοι νομοθετικαὶ τάσεις.—Σήμερον ἡ πλειονότης τῶν Κρατῶν (καὶ μεταξὺ τῶν συντηρητι-

κωτέρων ἢ Γαλλία) δὲν π α ρ έ ρ ο υ ν εἰς τὴν Ἑνὴν τὰς συζευχθείσας ἀλλοδαποὺς ἡμεδαπὰς των καὶ, κατ' ἀντίστοιχον πόρισμα, οὐδὲ χορηγοῦν τὴν ἰθαγένειάν των εἰς τὰς συζευχθείσας ἡμεδαποὺς των ἀλλοδαπὰς ἀνευ ἔρων καὶ ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἰδίων γυναικῶν.

Εἴκοσι δύο Κράτη Παλαιοῦ καὶ Νέου Κόσμου, μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 350.000.000, ἔθεσαν ὡς ἀρχὴν ἐν τῷ νόμῳ των ὅτι: ὁ γάμος δὲν ἀποτελεῖ διὰ τὴν γυναῖκα αἰτίαν ἀκ ο σ ί α ς μεταβολῆς τῆς ἰθαγένειας τῆς κατὰ τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ λεχθέντα (Γαλλία, Ἡνωμένα πολιτεῖαι, ὅλα σχεδὸν τὰ Κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, Βέλγιον, Δανία, Σουηδία, Νορβηγία, Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία, Τουρκία κλπ.)

Εἴκοσι τρία Ἔθνη, παραμένοντα εἰς τοὺς ἀρχαίκοις νόμους των, δωρίζουν τὰς ἡμεδαπὰς των εἰς τὰς Πολιτείας τῶν ἀλλοδαπῶν συζύγων, αἱ ὁποῖαι πολλάκις ταῖς ἀρνοῦνται τὴν ἰθαγένειάν των, ἐξ οὗ προκύπτουν σπουδαῖαι (θετικαὶ) καὶ ἀρνητικαὶ συγκρούσεις (Ἀλβανία, Ἀφγανιστάν, Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, Ἑλλάς μέχρι τοῦ 1926 κλπ.).

Εἴκοσι πέντε ἄλλα Κράτη, στοιχειωδῶς προνοοῦντα, παρέχουν τὰς ἡμεδαπὰς των εἰς τὴν Πολιτείαν τοῦ ἀλλοδαποῦ συζύγου, ἐφ' ὅσον ὁ νόμος ταύτης ταῖς ἀντιπαρέχει τὴν ἰθαγένειαν του (Βουλγαρία, Κίνα, Αἴγυπτος, Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1926 κλπ.).

Ἐξ ἐναντίας εἴκοσι τεσσαρὰ Ἔθνη παρέχουν διευκολύνσεις πρὸς πολιτογράφειν εἰς τοὺς νεοσυμφεομένους ἡμεδαπὰς ἀλλοδαποὺς, ἐπηρμημένους ἐκ τῆς ἐνδεχομένης ἀποκτήσεως τέκνων (jure soli ἰθαγεν.). (Βέλγιον, Γαλλία, Ρουμανία, Ἰσπανία κλπ.).

Μάλιστα ὁ νεοσυμφεόμενος ἰαπωνίδα ἀλλοδαπὸς ἀποκτᾷ τὴν ἰθαγένειαν τοῦ συζύγου του.

Ἡ δυαδικότης τῆς ἰθαγένειας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Κατ' ἀναγκαῖον πόρισμα τῶν γεωτέρων νομοθετικῶν ἀντιλήψεων τὸ σύστημα τῆς δυαδικότητος τῆς ἰθαγένειας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ κατακτᾷ ὁσημέραι ἕδαφος εἰς τὴν διεθνῇ νομοθεσίᾳ, τείνει δὲ νὰ θριαμβεύσῃ ὀριστικῶς εἰς τὸ θετικὸν δίκαιον.

Κατέναντι αὐτοῦ, τὸ παλαιὸν σύστημα τοῦ ἐνιαίου τῆς ἰθαγένειας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ (ἐφ' οὗ βασίζεται καὶ ὁ ἑλληνικὸς νόμος), βραδύμενον κυρίως ἐπὶ τοῦ ἐνιαίου τῆς διεπούσης τὴν οἰκογένειαν νομοθεσίας, ο ὁ σ ι α σ τ ι κ ῶ ς ἐκλείπει ἀνὰ τὴν διεθνῇ νομοθεσίᾳ ὡς ἐκ τῆς δ ι α σ π ά σ ε ω ς τῆς κυρίως ταύτης θάσεως του, διὰ τῆς ὑπερισχύσεως τῆς jure soli ἰθαγένειας. Τὸ σύστημα τοῦτο μάλιστα, ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχῃ παρά τις τῶν καθυστερούντων Κρατῶν, ἀποβαίνει ἢ κυριώτερα ἀφορμὴ δημιουργίας θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν συγκρούσεων (ἢ συζευχθεῖσα ἑλληνὴ ἀλλοδαπὴ γίνεσθαι ἑλληνίς, κατάντικρος πρὸς τὴν ἢ συζευχθεῖσα ἀλλοδα-

(Συνέχεια στὴν 6η σελίδα)

Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

(Συνέχεια από την 4η σελίδα)

πὸν γαλλίς διιχηρεῖ τὴν γαλλικὴν ἰθαγένειαν).

Τὰ ὅπλα τοῦ συστήματος τῆς δυαδικότητος.

—1) Εἶναι συνεπὲς πρὸς τὰς περὶ δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ἀρχάς. Ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἐξέχου νέου γαλλικοῦ νόμου περὶ ἰθαγενείας (1927) ὠμολόγησεν ὅτι: «ὁ γάλλος νομοθέτης ἔκρινεν ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως ἀποτρόπαιον νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς συνειδήσεως καὶ σκέψεώς τῆς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνδρός.

2) Πλὴν τῆς ἠθικῆς ταύτης, ὑπάρχει καὶ δημογραφικὴ βία: συμφερεῖ ἀσφαλῶς εἰς πᾶν Κράτος νὰ μὴ διαρρηγγύῃ τοὺς μετὰ τῶν ἡμεδαπῶν του, ἔστω καὶ ἑκπατριζομένων, ἠθικούς καὶ πολιτειακούς δεσμούς.

3) Εἶναι συνεπέστερον πρὸς τὴν φύσιν τοῦ γάμου, ὁ ὅποιος ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὡς καλίσσμος πρᾶξις διὰ τὴν γυναῖκα, ποινὴ τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἡ ἀποστέρησις τῆς ἀπὸ τοῦ πολιτειακοῦ δικαιώματος τῆς ἰθαγενείας τῆς.

4) Εἶναι συνεπέστερον ἐπίσης καὶ πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ γάμου. Ὁ γάμος, ἀποτελὼν τὴν ἐνεργον τέσαν ἐκδήλωσιν ὠριμότητος καὶ ἰκανότητος, τοῦ ἀνθρώπου, δὲν εἶναι φυσικὸν νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν γυναῖκα *capitis deminutio*, ὑπάγων αὐτὴν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀνηλίκων, ἀφεῖς κατὰ τὸ κατεργαζόμενον σύστημα τὰ τὴν ἀπεστέρησιν τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς τῆς ἰθαγενείας τῆς, αὐτῆς τῆς ἐλευθέρως διαθέσεως τοῦ προσώπου τῆς, δηλονότι.

5) Δεδομένου ἄλλωςτε ὅτι τὰ αἰσθήματα δὲν ἐκδιάζονται μὲ μόνην τὴν ἐπιταγὴν τοῦ νόμου, ἡ ἡμεδαπὴ ἀπὸ συνειδήσεως καὶ πατριωτικοῦ αἰσθήματος δὲν μεταβάλλεται εἰς ἄλλοδαπὴν, καὶ ἐνάπαλιν, ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος τοῦ γάμου τῆς.

6) Δὲν αὐτὰ τὴν Κράτη πρὸς μὲν τὰς συζευχθεῖσας ἡμεδαποὺς τῶν ἄλλοδαπᾶς οὐδέποτε παρέχουν ἀκεραῖαν τὴν ἐμπιστοσύνην των (ἴδια ἐν καιρῷ πολέμου), πρὸς δὲ τὰς ἀποξενωθεῖσας ἡμεδαπᾶς τῶν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἀρνῶνται τὴν πολιτειακὴν προστασίαν των.

7) Ἐπὶ πλέον δὲν εἶναι δίκαιον ἡ γυνή, διὰ τῆς ἀκουσίας μεταβολῆς τῆς ἰθαγενείας τῆς, νὰ υποβάλληται εἰς νομοθεσίαν τὴν ὁποίαν ἀγνοεῖ.

8) Διότι μόνη ἡ ἐξαιρετικὴ δέσμευσις τοῦ δικαιώματος τοῦ τούτου τῆς γυναικὸς προκαλεῖ συγκρούσεις (θετικῆς καὶ ἀρνητικῆς). Ταύτης αἰρουμένης τὰ πράγματα θὰ ἐκδίωκον τὸν δρόμον των κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ἰθαγενείας καὶ συγκρούσεων ἀρχάς.

9) Ἐν τέλει διὰ τῆς ἀνὰ τὸ διεθνὲς γενικεύσεως τοῦ συστήματος τῆς δυαδικότητος θὰ ἐκλείπουν κατὰ μέγιστον μέρος αἱ συγκρούσεις.

Διὰ τὰ ὠφέλη τῆς δυαδικότητος.—I. Ἡ γυνὴ ὡς ἄτομον καὶ ἐνδεχομένως ὡς σύζυγος, ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἐνασκήσει τῆς ἰθαγενείας τῆς διατηρεῖ μετὰ τῆς Πολιτείας τῆς τὸν ἐκ τοῦ *jure sanguinis* ἰσχυρὸν δεσμόν.

II. Ὡς μήτηρ δὲ χάρις εἰς τὸν Πολιτειακὸν δεσμόν τοῦτον, ἐξασφαλίζει, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις,

καὶ αὐτὴν τὴν ἰθαγένειαν τῶν κατιόντων τῆς.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους, ὑποδειγματικῆς προστατευτικότητος νόμους, ἡ ἰθαγένεια τῆς μητρὸς ἐπηρεάζει τὴν ἰθαγένειαν ὄχι μόνον τῶν φυσικῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν γνησίων τέκνων τῆς, ἀποβαίνουσα μία σημαντικὴ πηγὴ *jure soli* ἰθαγενῶν (ἄρθρ. 1 § 3 τοῦ γαλλικοῦ νόμου *Peri* ἰθαγενείας τῆς 10 Αὐγούστου 1927: «Πᾶν γνήσιον τέκνον ἐν Γαλλίᾳ γεννηθὲν ἐκ μητρὸς γαλλίδος εἶναι γάλλος».

Παρ' ἡμῖν.—Ἐναντι τοῦ θαρέος τούτου νομοθετικοῦ πυροβολικοῦ ἡ Ἑλλάς ἔχει νάντιτάξῃ τὸν νόμον τοῦ 1856!

Παρ' ἡμῖν νὰ περὶ ἰθαγενείας ζῶτικώτατα καὶ ἀμέσου καὶ συγχρονισμένης ἀνάγκης ζητήματα τῆς ἰθαγενείας, ἐξακολουθεῖ νὰ ρυθμίζῃ ὁ πεπαλαιωμένος Ἀστικὸς Νόμος μας τοῦ 1856, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχουν ἐπενοθῆ κατὰ καιροὺς διὰ Διαταγμάτων πρόχειροι καὶ σύντομοι συμπληρώσεις, αὐτὲς πόρρωθεν ἐπεξερχόμεναι εἰς τὴν σήμερον δημιουργηθεῖσαν ἀνὰ τὴν διεθνή Πολιτείαν κατάστασιν.

Μέσα εἰς τὴν σοβαρὰν καὶ διεθνῶς γενικευμένην ἐπέκτασιν τῶν περὶ ἰθαγενείας ἐν γένει καὶ περὶ ἰθαγενείας τῆς ὑπᾶνδρου γυναικὸς εἰδικώτερον νεωτέρων ἀρχῶν, ἡ Ἑλλάς κινδυνεύει ν' ἀπομονωθῇ ἀπὸ στοιχειώδους προσταπίσεως τῶν δημογραφικῶν συμφερόντων τῆς καὶ ἐπιλύσεως τῶν συγκρούσεων τῆς.

Μόλις ἀπὸ τοῦ 1926 διὰ τοῦ Δτος τῆς 13 Σεπτεμβρίου 1926 ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ παρέχουσα τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν εἰς τὰς συζευχθεῖσας ἄλλοδαποὺς ἑλληνίδας καὶ μὴ κτηθείσας τὴν ἰθαγένειαν τοῦ ἀνδρός. Ὡστε μόλις ἀπὸ τοῦ 1926 ἔπαυσαν πολλαπλασιαζόμεναι αἱ ἀρνητικαὶ συγκρούσεις αἱ ἐκ τῶν γάμων ἑλληνίδων μετ' ἀμερικανῶν ὑπηκόων κυρίως.

Ἐντούτοις ὁ νόμος μας, ἐνῶ ἐξακολουθεῖ προσφέρων αὐθρομήτως τὰς ἑλληνίδας του εἰς τὴν Ξένην, διὰ τῶν παρορρόζου ἐπιτακτικότητος διατάξεων του, θέλει τὰς συζευχθεῖσας ἑλληνας ἄλλοδαπᾶς ἑλληνίδας.

Τὰ δικαιώματα του ὅμως ἐθνικότητος ἐπ' αὐτῶν δυσκόλως ἂν μὴ καθ' ὀλοκληρίαν τὰ ἐνασκει πρὸ μιᾶς κατηγορηματικωτέρας διατάξεως τοῦ ἀντιστόχου νόμου τῆς ἄλλοδαπῆς ταύτης ἐπιτάσσοντος τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχικῆς ἰθαγενείας τῆς. (Καὶ ὁ νόμος οὗτος, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἀποτελεῖ τὴν πλειονότητα).

Ἄμεσος ἡ ἀνάγκη συνεπῶς λήψεως παρ' ἡμῖν συντόνων νομοθετικῶν μέτρων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἰθαγένειαν τῆς γυναικὸς ὡς συζύγου καὶ μητρὸς.

Ἐνδείκνυται κατὰ ταῦτα ἡ ἄμεσος παρ' ἡμῖν ἐπιψήφισις νόμου προνοοῦντος περὶ τῆς ἰθαγενείας τῆς ἑλληνίδος κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης καὶ εἰδικώτερον.

I. Ἡ Ἑλληνὶς συζευχθεῖσα ἄλλοδαπὸν πρέπει νὰ διατηρῇ τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἀποβάλλουσα αὐτὴν ὑπὲρ τῆς ἰθαγενείας τοῦ ἀνδρός μόνον ἐπὶ τῇ ρητῇ δηλώσει τῆς καὶ καθ' ὅσον ὁ νόμος τῆς Πολιτείας τοῦ ἀνδρός ἐπιβάλλει τοῦτο.

II. Ἡ συζευχθεῖσα ἑλληνα ἄλλοδαπὴ νὰ προσκᾶται τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἐπὶ τῇ ρητῇ δηλώσει ἢ ἂν συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τῆς ἰδίας Πολιτείας τῆς ἀκολουθῇ κατ' ἀνάγκην τὴν ἰθαγένειαν τοῦ ἀνδρός.

III. Πάν γνήσιον έτικνον γεννηθέν εν Ελλάδι εκ μητρὸς ἑλληνίδος νά εἶναι ἕλλην.

III. Πάν πρόσωπον εν Ελλάδι γεννηθέν νά γίνεται ἕλλην εἰς ηλικίαν 21 ἐτῶν, ἐάν κατοικῶν εν Ελλάδι δέν ἀποποιηθῆ τήν ἑλληνικήν ἰθαγένειαν (κατά λεπτομερεστέρας διατάξεις τοῦ νόμου) ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως.

Ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς ἐπιπέδου εν τέλει, ἡ δίωξις τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῶν συμφερόντων—τόσον ἀπὸ δη

μογραφίας ὅσον καὶ ἀπὸ συγκρούσεων—θά ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς προσχωρήσεως τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τήν ἀρχὴν καθ' ἣν: «ἡ γυνή, ἀδιακρίτως ἰδιότητος ὑπάνδρου ἢ μή, πρέπει νά ἐνασκή, ἄδρασμεύτως τὸ δικαίωμα τῆς τῆς κατ' οἰκείαν βούλησιν διατηρήσεως, ἀπιδολῆς ἢ μεταβολῆς τῆς ἰθαγενείας τῆς».

Ἀθῆναι Ἰανουάριος 1930.

ΕΛΕΝΗ Γ. ΚΑΡΥΔΗ
Δικηγόρος εν Ἀθήναις